

Beslutningsforslag nr. B 136

Folketinget 2023-24

Fremsat den 29. februar 2024 af Lisbeth Bech-Nielsen (SF), Sigurd Agersnap (SF) og Karina Lorentzen Dehnhardt (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre åbenhed i myndigheders brug af algoritmer

Folketinget pålægger regeringen i indeværende år at fremsætte et lovforslag, der sikrer, at danske myndigheders brug af algoritmer sker efter principper om transparens og forklarlighed.

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne ønsker, at danske myndigheder generelt skal sikre åbenhed om brug af data og algoritmer i sagsbehandling og vurderinger m.v. Gennem de senere år har der været en række sager, som tydeliggør, at den gældende lovgivning ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at dette sker. Tidligere har der bl.a. været sat spørgsmålstegn ved Udbetaling Danmarks ydelseskontrol, og senest har det som borger ikke været muligt at få indblik i de algoritmer og beregninger, som Vurderingsstyrelsen har anvendt i de nye ejendomsvurderinger.

Forslagsstillerne understreger, at offentlige myndigheds afgørelser og vurderinger ofte har omfattende konsekvenser for den enkelte borger, som det f.eks. er tilfældet, når borgeres ejendomsværdi skal vurderes og anvendes som beskatningsgrundlag.

Der opstår dermed et retssikkerhedsmæssigt tomrum, i takt med at algoritmer overtager de vurderinger, der ikke kan efterprøves, og som tidligere blev udøvet af fag- og sagkyndige mennesker, der var undergivet embedsmandspligtens krav om at leve op til professionelle standarder og i sidste ende embedsmandsansvaret i straffelovens § 157.

For så vidt angår ejendomsvurderingerne, har skatteministeren afvist at redegøre for algoritmemnes opbygning. Selv om en række oplysninger er tilgængelige på Vurderingsstyrelsens hjemmeside, er der ikke oplysninger om, hvorfra data indhentes, hvordan de anvendes, og i sidste ende hvorledes de danner grundlag for den ejendomsvurdering, som borgeren modtager.

Forslagsstillerne noterer sig endvidere, at bl.a. professor ved Aarhus Universitet og leder af »Magtudredningen 2.0« Michael Bang Pedersen har udtalt sig kritisk om mørklægning af algoritmerne, og at Folketingets Ombudsmand har igangsat en undersøgelse af kvaliteten af arbejdet med at udvikle algoritmerne og af, om sagsbehandlingen lever op til lovgivningen og god forvaltningsskik (»Efter vurderingsvanvid: Stil algoritmerne frem«, Ekstra Bladet, den 15. september 2023, og Ombudsmandens høring af Vurderingsstyrelsen, »Ombudsmanden spørger til proces bag foreløbige ejendomsvurderinger«, www.ombudsmanden.dk, den 22. september 2023). Forslagsstillerne påpeger i forlængelse heraf, at forvaltningslovens begrundelseskrav risikerer alene at blive mere af navn end gavn grundet lukketheden omkring algoritmerne.

Forslagsstillerne mener, at mørklægning af myndigheds brug af algoritmer er problematisk for både den enkelte borgers retssikkerhed, kvalitetssikringen af de pågældende algoritmer og tilliden til myndighederne. Borgerne har ikke mulighed for, hverken på egen hånd eller med hjælp fra sagkyndige, at dykke ned i vurderingerne og på den måde kvalificere konkrete klagepunkter og faldgruber, som i en fejlsvurderingssag kunne danne retmæssigt grundlag for en klage. Dertil kommer, at lukketheden kan medføre, at fejl ikke bliver opdaget, og at fejlagtige systemer ikke justeres,

men fortsætter med at træffe fejlagtige afgørelser til skade for borgere og samfund.

Forslagsstillerne henviser endvidere til, at både Folketingets Ombudsmand, Institut for Menneskerettigheder, og SIRI-Kommissionen tidligere har påpeget behovet for, at algoritmer og it-løsninger i det offentlige skal være offentlighedsvenlige (»Nye IT-løsninger skal være offentlighedsvenlige«, www.ombudsmanden.dk, den 3. maj 2017, »Når algoritmer sagsbehandler«, Institut for Menneskerettigheder, 2021, og »En fremtidssikret velfærdsstat med AI«, SIRI-Kommissionen 4.0, april 2022). Offentlighedslovens § 1, stk. 2, fastslår det samme, idet det fremgår, at »det i stk. 1 nævnte hensyn til åbenhed i videst muligt omfang varetages ved valg, etablering og udvikling af nye it-løsninger«.

Forslagets indhold

Forslagsstillerne ønsker at opdatere lovgivningen, så algoritmer anvendes efter principper om transparens og forklarlighed og praksis i højere grad værner om borgernes retssikkerhed, både når det gælder automatiserede beslutninger og beslutningsstøtte. Med forslaget lægges der op til at opdatere forvaltningsloven, så bestemmelserne passer til graden af digitalisering i samfundet som også anbefalet af SIRI-Kommissionen. Det foreslås, at loven tilføjes bestemmelser om at stille præcise krav til både transparens og forklarlighed. De nye bestemmelser skal sikre, at sagsparter er vidende om, at der er indgået algoritmer i sagsbehandlingen af deres sag, og at de har ret til som led i en begrundelse at få oplyst, hvilke data der er blevet anvendt til hvilke formål, og hvordan de anvendte algoritmer er nået frem til de pågældende resultater.

I undtagelsestilfælde, hvor særlige hensyn fordrer en begrænsning af gennemsigtigheden, foreslår forslagsstillerne at give Rigsrevisionen og Folketingets Ombudsmand indsigt i algoritmerne, ligesom en gruppe særligt udpegede forskere og eksperter skal kunne gives en indsigtret i algoritmerne med behørig tavshedspligt. Det vil sikre et minimum af kontrol og mindske risikoen for, at fejlbehæftede metoder fortsætter ubemærket.

Transparens og åbenhed ved brug af algoritmer er ligeledes en forudsætning for overholdelse af offentlighedsloven. Her noterer forslagsstillerne sig, at Ombudsmanden i 2017 påtalte over for Finansministeriet, at en fornyelse af ADAM-modellen (økonomisk model til makroøkonomiske konsekvensanalyser ved givne politiske tiltag) skulle efterleve principper om åbenhed i videst muligt omfang, som offentlighedsloven foreskriver. Forslagsstillerne påpeger i forlængelse heraf, at offentlige systemer i videst muligt omfang bør bygges på open source eller den absolut højest mulige grad af gennemsigtighed.

Forslagsstillerne mener desuden, at det bør overvejes at udarbejde et tillæg til kommissoriet til udvalget til ændring af offentlighedsloven, så udvalget anmodes om også at komme med forslag til ændring af offentlighedsloven, således

at der gives adgang til aktindsigt i algoritmer, der anvendes inden for offentlighedslovens anvendelsesområde, og der bliver givet den videst mulige adgang til aktindsigt, samtidig med at der tages højde for en vis beskyttelse af modstående interesser, f.eks. rigets sikkerhed og forsvar.

Finansiering

Forslaget forventes ikke i sig selv at have økonomiske konsekvenser.

Skriftlig fremsættelse

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre åbenhed i myndigheders brug af algoritmer.

(Beslutningsforslag nr. B 136)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.